

DAG VAN DE BEROEPSKOLOM 2016

Nieuwsbrief 3

2 juli 2016

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

DAG VAN DE BEROEPSKOLOM

DIFFERENTIATIE BINNEN DE BEROEPSKOLOM

‘Wegens verbouwing straks nog meer mogelijkheden’

Vrijdag 7 oktober 2016

10.00 – 16.00 uur

Vergadercentrum De Eenhoorn – tegenover Station Amersfoort-Centraal

Inleiding

Deze derde nieuwsbrief is eigenlijk meer een reminder dan een compleet stuk met allerlei nieuwe zaken die de Dag van de Beroepskolom betreffen. We geven wel een paar ontwikkelingen die aanvullend zijn op hetgeen al eerder naar voren is gebracht, en een eerste opzet van het programma (zie verderop).

Monitor format B voor de Ad

Mogelijk zegt dit velen onder u niet veel (meer), maar bij de invoering van de Associate degree in ons land werd het mogelijk gemaakt om een onderliggend programma samen als mbo en hbo in de markt te zetten, met (een deel van) het eerste leerjaar te verzorgen op de mbo-locatie. We hebben als Leido deze opzet de naam ‘format B’ meegegeven.

Het ministerie heeft een aantal jaren geleden besloten om de Ad’s die formeel onder dit format van start mochten gaan, te monitoren. Het doel was om te bezien of deze vorm van samenwerking een duidelijke meerwaarde heeft boven format A d.w.z. gewoon de hogeschool als verantwoordelijke partij en met het gehele programma op de hbo-locatie (los van mogelijk een paar onderdelen die ook best bij een mbo-instelling kunnen worden verzorgd).

Als alles zo verloopt als nu is voorzien zal de eindrapportage van deze monitor binnenkort worden opgeleverd bij OCW. We verwachten dat de onderzoekers, afkomstig van ECBO, op de DvdB de aanwezigen deelgenoot kunnen maken van de uitkomsten, de conclusies en de aanbevelingen. Omdat format B voor de Ad een vorm van regionale samenwerking is voor mbo en hbo is het delen van de opgedane kennis zonder meer interessant.

Onderzoek naar regionale samenwerking

De strategische agenda voor het hoger onderwijs zoomt voor wat betreft mbo-hbo vooral in op een samenwerking tussen de betrokken instellingen, gericht op de regio. Dat wil niet zeggen dat er landelijke thema’s en ontwikkelingen zijn die gedeeld kunnen en ook moeten worden, maar het elkaar kennen in de regio is een cruciaal element van de samenwerking. Dat daarbij nog meer dan nu dient te worden uitgegaan van een gelijke verdeling van de verantwoordelijkheden, met als doel elkaars mogelijkheden te versterken, wordt steeds duidelijker.

OCW heeft, in afstemming met een aantal betrokken partijen, het voortouw genomen om een aantal regio’s te bezoeken en daar ‘goede voorbeelden, voorstellen en gedachten’ op te halen. Het is voorstelbaar dat we op 7 oktober meer inzicht kunnen geven in wat dit alles heeft opgeleverd.

Overigens is men in Rotterdam voortvarend aan de slag gegaan met het uitwerken van de consequenties van de geuite gedachten rond het 'schakelen' bij bepaalde doorstroomtrajecten van mbo naar hbo (zie hieronder, bij de stukjes uit nieuwsbrief 2), leidend tot een plan van aanpak dat door de mbo- en hbo-instellingen kan worden onderschreven.

Voorlopig programma

Op basis van de huidige toezeggingen en de ontwikkelingen die we aan de orde willen stellen, hebben we de volgende opzet voor 7 oktober in gedachten.

09.15 – 10.00 uur	Ontvangst, registratie
10.00 – 10.10 uur	Opening, korte toelichting op deze dag, en praktische informatie
10.10 – 10.35 uur	De traditionele Keiharde Kennis Kwis – om uw kennis van het mbo en hbo te testen aan de hand van recente ontwikkelingen
10.35 – 11.00 uur	Plenaire presentatie aan de hand van een recente analyse van de aansluiting mbo-hbo, en de positionering van de beroepskolom
11.00 – 11.20 uur	Plenaire presentatie over de stand van zaken rond de uitvoering van de plannen in de Strategische Agenda
11.20 – 11.35 uur	Korte pauze
11.35 – 11.55 uur	Plenaire presentatie over de uitkomsten van de monitor format B en de bruikbaarheid van de conclusies voor de beroepskolom resp. de doorlopende leerwegen mbo-hbo
11.55 – 12.25 uur	Plenaire presentatie over een invulling van de doorlopende leerlijn mbo-hbo, met een verregaande differentiatie van de uitstroommomenten in het hbo (mede op basis van de instroommogelijkheden) – leidend tot het 'afschaffen' van het begrip 'uitval' en het anders benoemen van het begrip 'rendement', in het kader van het 'levenlang leren'.
12.25 – 12.45 uur	Vraag en antwoord, plenair, met de inleiders
12.45 – 13.35 uur	Lunch
13.35 – 14.10 uur	Ronde-tafel-sessies deel 1
14.10 – 14.45 uur	Ronde-tafel-sessies deel 2
14.45 – 15.00 uur	Pauze
15.00 – 15.35 uur	Ronde tafel-sessies deel 3
15.35 – 15.55 uur	Trekken van conclusies, formuleren van aanbevelingen en maken van afspraken voor de komende periode als het gaat om de uitwerking ervan
15.55 – 16.00 uur	Afsluiting

Uit Nieuwsbrief 2

Recente ontwikkelingen om mee te nemen

Hier een aantal (recente) ontwikkelingen die wellicht interessant zijn voor de DvdB. Daarbij moet meteen worden aangetekend dat we het op 7 oktober niet per se en heel doelgericht gaan hebben over allerlei politieke, strategische en beleidsmatige zaken die we van kanttekeningen gaan voorzien. Nee, het gaat ons om de inhoudelijke ontwikkelingen, voortvloeiend uit zaken die simpelweg hun weg in het systeem zullen gaan vinden, dan wel nog besproken kunnen worden om daarmee aan degenen die de besluiten voorbereiden c.q. gaan nemen, heldere signalen vanuit het veld mee te geven. Analyses van het recente verleden als het gaat om trends en de gevolgen van maatregelen die al een keer genomen zijn, zullen wel een hoofdrol spelen. Deze zullen ook van tevoren aan de deelnemers worden doorgespeeld.

Strategische agenda en mbo-hbo

Het opmerkelijke is dat er nog geen algemene en meer structurele discussie plaatsvindt over de plannen in de strategische agenda en de voorstellen die erin worden gedaan. Dat zou wel mogen worden verwacht, gezien de handreikingen die worden gedaan aan de betrokken partijen om met elkaar een en ander te gaan uitzoeken. De plannen worden opgehangen aan afspraken rond de

borging van de kwaliteit die voortvloeien aan het koppelen van mbo en hbo in de regio's en de mogelijkheden om landelijk met elkaar te leren, maar dan niet zonder enige verplichting. Dit laat nog steeds ruimte voor het inbrengen van voorstellen 'van onderop', dus vanuit de instellingen zelf. Maar ook in dat opzicht is er nog geen voldoende beweging te constateren. Enige regie kan nodig zijn. De overleggroep BK16/20, een uitvloeisel van eerdere DvdB-bijeenkomsten, zal daarom haar 'verantwoordelijkheid' gaan nemen en na de vergadering op 24 juni met nadere stukken komen. En die nemen we dan mee voor 7 oktober.

MBO-keuzedelen

Met ingang van 1 september dit jaar worden de nieuwe kwalificaties in het mbo ingevoerd, met inzet van de keuzedelen. Daarbij zitten dan ook keuzedelen die zich richten op de doorstroom naar het hbo. Voor KVH-1, het hbo-brede keuzedeel, bestaat een algehele consensus. Echter, er kan worden geconstateerd dat elke regio fors aan de slag is gegaan, maar dat er een concreet mechanisme ontbreekt om kennis te nemen van elkaars goede voorbeelden en te komen tot het gebruik van soortgelijke invullingen. De vraag is wie daarvoor het voortouw zou kunnen nemen... Tevens blijkt nu dat er 'ineens' een sterke behoefte aan het ontstaan is om toch heel concreet te komen tot meerdere KVH-2-invullingen d.w.z. gericht op sectoren of grote deelsectoren. Dat heeft ook te maken met de verdere invoering van brede hbo-opleidingen, opdat studenten ook alvast in het mbo zicht krijgen op keuzes die later nog mogelijk zijn. Uiteraard speelt ook daarbij een rol het kunnen 'bijspijkeren' van belangrijke voorkennis en andere specifieke vaardigheden.

Prestatie-afspraken en consequenties

Er lijkt wat onrust te gaan ontstaan over de gevolgen van de zgn. prestatie-afspraken van een aantal jaren geleden. Daarbij zaten ook afspraken over het rendement, voor allerlei doelgroepen. Het wordt onderhand duidelijk dat vrijwel geen enkele hogeschool de streefcijfers die men wel zelf had opgesteld, gaat halen. De hogescholen hebben daarvoor al allerlei argumenten aangevoerd (voor en achter de schermen). Maar dit – wetende dat in het wetenschappelijk onderwijs de scores veel beter zijn – heeft de beoordelende commissie er niet van weerhouden om alvast te stellen dat de instellingen er niet zo gemakkelijk mee weg zullen gaan komen (om het maar eens kort door de bocht te zeggen).

Als de overheid consequent is en de Tweede Kamer in politieke zin de poot stijf houdt, zal dit leiden tot aanpassingen van het budget – kortingen dus. Maar het kan ook best zijn dat de nieuwe afspraken die focussen op de kwaliteit, nog eens fors zullen worden aangescherpt. Dan is het afwachten wat de reacties hierop zullen zijn van de instellingen: nog meer selectie, hardere toelatingseisen en dat soort zaken...?

Schakelen van mbo naar hbo – rekening bij de student?

Een hot-item is natuurlijk het schakelen van mbo naar hbo. Ron Bormans als voorzitter van de Hogeschool Rotterdam gooide een knuppel in het overleg-hoenderhok op dat punt. Daarbij gaat het om scheef doorstuderen, en dan zodanig dat duidelijk is dat er teveel kans is op 'geen studie-succes'. Dat kan zijn in de vorm van overstappen naar een andere opleiding dan wel hogeschool of het verlaten van het onderwijs. Er zou dan wel een goede definitie moeten zijn voor wat 'scheef' inhoudt (en je mag ook zeggen: niet-verwant).

Minister Bussemaker reageerde via haar weblog. Daarin omarmde zij de discussie, maar gaf in vriendelijke bewoordingen aan dat ze hem niet wil volgen in de aangereikte oplossingen. Maar de vraag is dan 'wat wel'? Zijn de voorstellen die zij noemt, binnen het bestaande systeem, wel echt voldoende en effectief? Kunnen de Hogeschool Rotterdam en andere instellingen die soortgelijke stellingen hebben ingenomen, hiermee uit de voeten en nemen ze genoegen met deze reactie van de minister?

Duidelijk is geworden dat de hogescholen meer willen dan alleen een algemeen toegangsrecht (los van de zeven mbo-hbo-koppels waarbij sprake is van een toelatingsonderzoek). Maar ligt het aan het mbo en ook havo, de trends die wijzen op nog slechter wordende rendementscijfers? Hogescholen moeten ook zich gaan aanpassen, met respect voor hetgeen maximaal in een vooropleiding kan worden geregeld. Moet de 'rekening' bij de a.s. studenten worden gelegd, en moeten zij naast het behaalde diploma extra zaken gaan doen om zich voor te bereiden op een hbo-studie. Dan krijgen we te maken met situaties die we kennen van de VS en de UK... met

discussies over de zgn. 'readiness' voor de toegang tot universiteiten (incl. de meer professionele programma's). Dus: je hebt als student wel een algemeen diploma (zorgt de overheid voor) maar om door te kunnen gaan moet er meer worden gedaan (zorg je zelf voor).

Dit kan een interessante discussie gaan opleveren, maar dan wel ervoor blijven zorgen dat het over de inhoud gaat...

Begeleid uit de beroepskolom

Tenslotte valt te merken dat de invoering van de Associate degree heeft aangetoond dat het kunnen doorlopen van een leerlijn in kleinere stappen best handig is voor bepaalde groepen studenten. Ze kunnen met een diploma aan de slag, en later verder gaan, op basis van opgedane ervaringen. Nu zal er niemand gaan roepen dat het hebben van een propedeuse-diploma ook al een mooie stap is, om daarmee aan de slag te gaan bij een bedrijf of organisatie. Hoewel, het kan van de student zelf best een goed onderbouwde keuze zijn, als de werkgever de waardering ervoor uitsprekt.

Maar er komt een discussie op gang over de wijze waarop studenten uitvallen, of liever gezegd: het hbo en ook mbo verlaten. Deze studenten hebben vaak al een behoorlijk deel van de studie gedaan, maar lopen vervolgens vast. Er wordt nu gedacht aan scenario's waarbij een dergelijke student in een vroege fase wordt opgepikt, om voor de rest van het studiejaar onderdelen te volgen die passen bij hetgeen al is gedaan en mogelijk nog als verrijking van het 'portfolio' kunnen worden gezien. En dat mogen best onderdelen van een hoger of lager jaar zijn, van een andere opleiding... als het maar bijdraagt aan een 'relevant verlaten van de instelling'.

Want waar gaat het om: de instelling krijgt toch voor het gehele studiejaar bekostiging van de overheid (bij de publieke instellingen) en de student heeft veel geld moeten lenen (en de ouders hebben ook meegedaan aan de investering in een studie), dus enig 'return on investment' zou best wel handig zijn. Meer hierover op 7 oktober.

Flexibilisering Beroepskolom en opzet van de DvdB

Zoals in nieuwsbrief 1 als genoemd wordt eerst aan de hand van een aantal inleidingen over de zaken die hierboven zoal worden genoemd, de basis gelegd voor de discussie over de beoogde flexibilisering van de beroepskolom. Deze flexibilisering houdt in dat niet alleen kijken naar de opbouw in verticale zin nodig is, dus met de focus op steeds maar stappen 'omhoog', maar dat we ook dienen te bezien wat er in 'horizontaal' opzicht nodig is om tot die flexibiliteit te komen. In een volgende nieuwsbrief zal daarop nader worden ingegaan, naast het voorbeeld over het 'begeleid verlaten' van de beroepskolom dat hierboven kort is gegeven.

Daarnaast wordt in een aantal rondes via groepssessies aan de hand van scenario's voor een herontwerp van de beroepskolom van 'algemene zaken en mogelijkheden' naar 'meer details en concrete aanpassingen' gekeken. Dat houdt in dat er sprake is van een aanpak waarbij de meest relevante uitkomsten van een bepaalde ronde in de volgende sessie steeds wat verder onder het vergrootglas zullen worden gelegd om helder te krijgen wat haalbaar is – op korte en middellange termijn.

We stellen ons ten doel om ervoor te zorgen dat het eindresultaat bruikbaar is voor de instellingen zelf, bij opleidingen, in regionale samenwerkingsverbanden en dergelijke contacten. Ze moeten ook passen bij de afspraken die gaan voortvloeien uit de plannen in de Strategische Agenda voor het hbo en de verdere invoering van mbo-kwalificaties en keuzedelen. Beleid, strategie en politiek... dat zijn zaken die voortvloeien uit die inhoudelijke ontwikkelingen – niet andersom.

Praktische zaken

Een aantal praktische aspecten van de DvdB16:

- Vrijdag 7 oktober, van 10.00 tot 16.00 uur (inloop vanaf 9.15 uur)
- In het conferentiecentrum De Eenhoorn, Amersfoort (tegenover het centraal station)
- Kosten zullen zijn: 130 euro (excl. btw)
- Aanmelding is mogelijk via info@leido.nl. Afmelden tot 25 september is kosteloos.